

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 26/2026 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om stamnätsbolaget Fingrids tillvägagångssätt

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 26/2026 rd undertecknat av riksdagsledamot Vesa Kallio m.fl. /cent:

Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att garantera markägarnas rättsskydd när det gäller transmissionslinjer som byggs i Finland,

vad ämnar regeringen göra för att Fingrid ska införa en stolpteknik som minskar olägenheterna för markägarna,

på vilket sätt ämnar regeringen agera så att Fingrids verksamhetssätt inte maximerar avskogning när den bygger transmissionslinjer, och

håller regeringen på att förbättra de olägenheter som transmissionslinjerna orsakar markägarna på det sätt som regeringen lovar i regeringsprogrammet genom att korrigera inlösningslagen?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Energiomställningen och den rena omställningen medför betydande behov av att stärka transmissionsnätet. Ett av målen i statsminister Petteri Orpos regeringsprogram är att göra Finland till en föregångare i Europa när det gäller ren energi. Regeringen har i sitt program förbundit sig till att genomföra målen i klimatlagen och svara på EU:s utsläppsminskningssmål. Den fossila el- och värmeproduktionen minskar i södra Finland, medan produktionen av förnybar energi koncentreras till västra och norra Finland. Samtidigt elektrifieras industrin och processer som grundar sig på fossila råvaror ersätts. Således behövs betydande investeringar i transmissionsförbindelserna i stamnätet, distributionsnäten samt produktions- och konsumtionsanläggningarnas nätanslutningar. I fråga om stamnätet finns det behov av förstärkning särskilt i nord-sydlig riktning när elproduktionen minskar i söder och ökar i väst och norr.

Markägarnas rättsskydd säkerställs i alla myndighetsskeden av transmissionsprojekt. I mer omfattande transmissionsprojekt inleds hörandet av markägarna i ett MKB-förfarande, där markägarna hörs både i bedömnings- och i konsekvensbeskrivningsskedet. Harjulinja som nämns i det

skriftliga spörsmålet är för närvarande i MKB-förfarande, kontaktmyndighetens utlåtande om bedömningsprogrammet har nyligen getts i projektet. MKB-förfarandet är ett genuint planeringsverktyg för transmissionsprojekt, som gör det möjligt att på ett mångsidigt sätt bedöma alternativen för genomförandet av projektet bland annat i fråga om ledningsrutten och de tekniska lösningarna samt höra intressentgrupper i stor utsträckning. Till exempel i fråga om Harjulinja bedöms fem olika ruttalternativ och 28 utlåtanden och 246 åsikter gavs om bedömningsprogrammet.

Efter MKB-förfarandet framskrider transmissionsprojektet till inlösningstillståndsförfarandet. Lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977, nedan inlösningslagen) reglerar inlösningsförfarandet för transmissionsprojekt, inklusive inlösningstillståndsförfarandet, inlösningsförrättningsförfarandet samt fastställandet av inlösningersättningar. På omfattande transmissionsprojekt på vilka förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (MKB) tillämpas tillämpar man dessutom lagen inlösningstillstånd för vissa projekt som påverkar användningen av miljön (768/2004, nedan lagen om inlösningstillstånd). I inlösningstillståndsförfarandet ska konsekvensbeskrivningen och den motiverade slutsatsen av MKB-förfarandet beaktas på behörigt sätt och inlösningstillstånd kan inte ges förrän ovan nämnda handlingar har fogats till ansökan om inlösningstillstånd. Om inget MKB-förfarande krävs för projektet, ska det dock i regel göras en miljöutredning. I inlösningstillståndsförfarandet hörs markägarna antingen som bevislig delgivning eller genom samråd, där markägarna ges tillfälle att yttra sig om ansökan om inlösningstillstånd till exempel i fråga om valet av ledningsrutt, stolpplaceringen, genomförandesättet och de olägenheter som detta medför.

Beslut om transmissionsprojektets rutt och genomförandesätt fattas i inlösningstillståndet, som statsrådet ger betydande projekt på sitt allmänna sammanträde. Prövningen av inlösningstillstånd grundar sig för det första på kravet på allmänt behov i 4 § i inlösningslagen samt på tillhörande förutsättningar för alternativ och jämförelse av intressen. I fråga om projekt som omfattas av MKB-förfarandet tillämpas dessutom de miljömässiga förutsättningarna i 4 § i lagen om inlösningstillstånd, på basis av vilka projektet ska genomföras på ett tekniskt och ekonomiskt genomförbart sätt så att olägenheterna för miljön och användningen av områdena blir så små som möjligt och anläggningen får inte orsaka någon större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt. Med tanke på markägarnas rättsskydd garanterar förutsättningarna för alternativ och jämförelse av intressen enligt inlösningslagen samt skyldigheten att minimera olägenheterna enligt lagen om inlösningstillstånd att projektet inte får medföra mer olägenhet för markägarna än nödvändigt och att olägenheten för ett enskilt intresse inte får vara större än den nytta som det medför för det allmänna intresset. Inlösningstillståndsförfarandet styrs dessutom av rättsprinciperna inom förvaltningen enligt 6 § i förvaltningslagen (434/2003) och garanterar bland annat ett jämlikt och opartiskt tillståndsförfarande. Statsrådets beslut om inlösningstillstånd kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen, vilket garanterar parterna möjlighet att söka ändring.

De länge beredda reformerna av ersättningsgrunderna enligt inlösningslagen trädde i kraft den 1 augusti 2025 och de började tillämpas omedelbart även på anhängiga inlösningsförrättningar.

Ändringarna har höjt nivån på inlösningsersättningarna och på så sätt förbättrat ställningen för ägaren till den egendom som blir föremål för inlösen. Lagändringarna, inklusive höjningen på 25 procent i fråga om ersättning för föremål och ersättning för men, verkställer föresatsen i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering, enligt vilken egendomsskyddet stärks genom att ersättningarna vid inlösen av mark för kraftledningar höjs. Regeringen följer också upp hur den reviderade inlösningslagstiftningen fungerar och bedömer eventuella behov av att se över lagstiftningen på basis av detta. Inlösningsbeslutet kan överklagas hos jorrdomstolen och vidare hos högsta domstolen, om den beviljar besvärstillstånd, vilket garanterar sakägarna möjlighet att söka ändring även under inlösningsförrättningen.

När det gäller införandet av stolpteknik ska man utöver att minimera olägenheterna också beakta projektets tekniska genomförbarhet. Användningen av särskilda tekniska lösningar såsom jordkablar och gemensamma stolpar på 2 x 400 kilovolt är betydligt dyrare och tekniskt mer utmanande. Av det riksomfattande stamnätet krävs mycket hög driftsäkerhet, vilket för sin del begränsar användningen av speciallösningar lättare utsatta för fel och som är svårare att åtgärda. På gemensamma stolpavsnitt kan fel leda till simultana fel i båda ledningarna och därmed till en mer omfattande störning. För att förebygga olägenheter för jordbruket kan man i Fingrids projekt på direkta ledningsavsnitt använda en särskild typ av åkerstolpar under vilka man kan fortsätta odla så att olägenheterna för jordbruket minskar. I Fingrids projekt används dessutom en gemensam stolpkonstruktion på 400 + 110 kilovolt, vilket minskar behovet av att anlägga kablar bredvid varandra. I övrigt används speciallösningar, såsom gemensamma stolpar på 2 x 400 kilovolt, i enskilda specialobjekt, till exempel i en tät bebyggd eller särskilt känslig miljö. Å andra sidan är användningen av gemensamma stolpar på 2 x 400 kilovolt utmanande på grund av mer de negativa konsekvenser för landskapet, eftersom stolparna är massivare och högre än vanliga stolpar på 400 eller 400 + 110 kilovolt.

För att förebygga avskogning i transmissionsprojekt, inklusive Fingrids projekt, utnyttjas i första hand befintliga ledningskorridorer i enlighet med de riksomfattande målen för områdesanvändningen. Placeringen av den nya ledningen i anslutning till den tidigare ledningskorridoren minskar avsevärt behovet av ett nytt ledningsområde när ledningen delvis ligger i det gamla ledningsområdet. Det är dock inte alltid möjligt att utnyttja den befintliga ledningskorridoren på grund av tekniska, ekonomiska och miljömässiga faktorer. Behovet av ledningsområde kan också minskas med tekniska lösningar, såsom gemensamma stolpar och jordkablar, vars användning dock begränsas av de ovan beskrivna tekniska och ekonomiska ramvillkoren. Å andra sidan tillämpas lösningen med gemensamma stolpar på 400 + 110 kilovolt som minskar behovet av ett nytt ledningsområde i stor utsträckning i Fingrids stamnätsprojekt.

När det gäller ersättning för kraftöverföringslinjer konstaterar jag till sist att professor Martti Häkkänen för närvarande på uppdrag av justitieministeriet bedömer bland annat hur projektets nytta ska beaktas i de inlösningsersättningar som betalas till markägarna. I arbetet kommer man alltså att bedöma hur man i inlösningsersättningarna kan beakta den nytta som anläggandet av

kraftledningar medför för kraftledningens ägare. Utredningsarbetet väntas bli klart före utgången av juni 2026. Beslut om eventuella fortsatta åtgärder fattas efter att utredningen är klar.

Helsingfors 2.3.2026

Miljö- och klimatminister Sari Multala